

Stemkunst

Jaap Blonk

Alsof er een muur wegviel

Jaap Blonk is een fenomeen. Hij doet iets volstrekt unieks want zijn instrument is de stem, maar Blonk is geen zanger, nee, hij is stemkunstenaar.

Er zullen niet zo heel veel mensen zijn die de naam Jaap Blonk kennen. Waarschijnlijk zijn er in het buitenland meer mensen die hem kennen, maar in eigen land is zijn naam alleen bekend in kleine kring. Dat is de kring die zich bezighoudt met experimentele muziek, improvisatie, avant garde, hedendaagse muziek of hoe je het ook noemen wilt. Want hier in Nederland treedt de in Arnhem wonende Blonk vooral op in dat circuit.

Hij doet ontzettend veel. Zo werkt hij bijvoorbeeld ook als Dr. Voxoid om een combinatie aan te gaan tussen zijn stem en elektronica, zit hij in Colors (een project van pianist Michiel Braam, met naast Braam en Blonk bassist Wilbert de Joode, slagwerker Michael Vatcher en improviserende dansers) werkt hij met het trio van Urs Leimgruber, met het Vogelkwartet, maakt deel uit van het Ex Orkest, heeft net een nieuwe cd uit met Braaxtaal enzovoorts enzovoorts. Hij heeft daarbij in de loop der jaren een eigen taal ontwikkeld, het Onderlands, het lijkt op Nederlands maar tegelijkertijd ook juist weer niet. Af en toe brengt hij zijn composities ook in beeld via een eigen kijk op een partituur. Deze kunstwerken worden internationaal zeer bewonderd en gewaardeerd. Jaap's muzikale kunsten zijn zeker al op zo'n vijftien albums te beluisteren. Ook zit hij om de haverklap in het buitenland, want daar groeit de belangstelling voor zijn werk een stuk harder dan hier. Hij kan er zelfs van leven. Nu heeft hij wel één voordeel: 'Ik kan in heel veel verschillende circuits terecht. Jazz, geïmproviseerde muziek, experimentele popmuziek, poëzie, het literaire circuit, performance. Wat ik doe past daar toch steeds wel bij.'

Maar laten we vooral bij het begin beginnen, hoe ontstaat zo iets? Blonk: Toen ik op kamers ging om te studeren begon ik saxofoon te spelen. Nadat ik met mijn studies was gestopt, ben ik me daar meer op gaan richten, maar gaandeweg kwam ik er achter dat ik naar tonen zocht die niet konden. Nu was dat destijds helemaal niet vreemd, want ook in bijvoorbeeld de free-jazz was het gebruikelijk de grenzen van het instrument af te tasten. Maar achteraf denk ik dat ik toen al onbewust op zoek was naar geluiden die ik nu met mijn stem maak. Ik schreef al wel muziek in die tijd en was ook bezig met poëzie. Op een gegeven moment heb ik poëzie op muziek gezet en ben ook gaan voordragen. Via een cursus over Klankgedichten raakte ik pas echt geïnteresseerd. Ik ontdekte de *Ursonate* van Kurt Schwitters en van daaruit begon ik met mijn stem te improviseren, het was alsof er een muur wegviel. Al die geluiden die je op de saxofoon met of erg veel moeite of helemaal niet kon maken konden vrij natuurlijk met mijn stem. Dat was zo rond 1980. Ik had echter geen idee wat de mensen er van zouden vinden, maar bij de eerste voorzichtige optredens bleek het aan te slaan. Tuurlijk keken er veel mensen raar van op, maar er was ook veel welwillende belangstelling. Ik ben het verder gaan ontwikkelen. Ik ging echt oefenen, uren per dag met klanken en zinnnetjes om toch een basis te hebben.'

De eerste jaren waren moeilijk maar leerzaam: 'Ik deed nogal eens een voorprogramma voor een band, maar het publiek wilde of ouwehoeren of de band. Ik heb heel wat bier over me heen gehad in die jaren. Maar ik had het heilige vuur in me. Dat bier kon me niet schelen, ik wist wat ik wilde en ging gewoon door. Ik stond ooit eens in het voorprogramma van The Strangers in Vredenburg. Die mensen verwachtten dat natuurlijk totaal niet. Al voor ik mijn mond open kon doen werd er volop geroepen: "oprotte!". Er stonden een stuk of zes kerels voor het podium die hun handen vol hadden om de bezoekers tegen te houden. Men wilde het toneel op om mij daarvan af te slaan. Ik heb natuurlijk ook de nodige fluimen te verduren gehad, maar ik heb het gewoon afgemaakt. Gaandeweg kwam er wel bewondering voor mijn standvastigheid of begon men wat in de klanken te ontdekken. Het is wel op een heel ander manier maar de opkomst van de Dada in de twintiger jaren riep ook veel provocaties op en dat heb ik net zo goed een beetje meegemaakt. Maar ik vond dat positief, want als de mensen het voor zoete koek hadden geslikt, dan was er iets mis geweest.'

Voor de gemiddelde Fret lezer die Jaap Blonk niet kent is het juist verschenen album *Dworr Buun* van Braaxtaal een goede manier om kennis te maken. Met Braaxtaal blijft Blonk met zijn collega's Rob

Daenen (sampler) en Theo Bodewes (drums, sampler) nog wel in de buurt van rock of techno. Deze smaak thee kan beslist in het kopje van de luisteraar die verrast wil worden. Braaxtaal bestaat al veertien jaar. De plannen op korte termijn? 'Op 9 januari is er in Vredenburg een avond waarvoor ik de muziek schrijf op teksten van Lucebert en dat met twee collega's uitvoer. En ik ga een project in Chicago doen. Met zeven muzikanten daarvandaan die ik ken, gaan we een concert doen en een cd maken, met mijn composities.

<http://www.jaapblonk.com>

Roel Bouman